

Andragoški glasnik
Vol. 27(2023), Broj 43, str. 61-77
Pregledni rad

Primljeno: 25. studenog 2024.
Prihvaćeno: 21. siječnja 2025.

PROFESIONALNI RAZVOJ VOJNIH NASTAVNIKA NA HRVATSKOM VOJNOM UČILIŠTU „DR. FRANJO TUĐMAN“

časnički namjesnik Denis Nikolaš, viši instruktor¹ i satnik Ivan Barić, mag. educ. philol. angl.
et hist., mag. hist., univ. spec. polit.²

¹ Hrvatsko vojno učilište „Dr. Franjo Tuđman“
dnikolas@net.hr

² Hrvatsko vojno učilište „Dr. Franjo Tuđman“
ivbaric@gmail.com

Sažetak

Vojni nastavnici, tijekom svoje karijere, preuzimaju više profesionalnih uloga koje zahtijevaju nužno posjedovanje širokog spektra, kako generičkih tako i specifičnih kompetencija. Shodno nedostatku provedenih studija o kompetencijama vojnih nastavnika u sustavu vojnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj, 2022. je provedeno istraživanje na Hrvatskom vojnom učilištu „Dr. Franjo Tuđman“ s ciljem ispitivanja potreba za generičkim i specifičnim kompetencijama vojnih nastavnika. U istraživanju je sudjelovalo 30 ispitanika, a podaci su prikupljeni putem intervjua. Sukladno istraživanju definirano je devet kompetencija vojnih nastavnika koje su potrebne za rad u vojnom obrazovnom sustavu. Godine 2024., shodno definiranim kompetencijama vojnih nastavnika, provedeno je istraživanje u kojemu je sudjelovalo 67 ispitanika, a podaci su prikupljeni putem mrežnog anketiranja. Istraživanje je potvrdilo potrebu za implementacijom definiranih kompetencija vojnih nastavnika u vojni obrazovni sustav te za kreiranjem kompetencijskog profila vojnih nastavnika na Hrvatskom vojnom učilištu „Dr. Franjo Tuđman“.

Ključne riječi: vojni nastavnici; kompetencije; kompetencijski profil vojnih nastavnika; kvaliteta vojnog obrazovanja.

Uvod

Globalizacijski procesi i fluktuacije nastavnika u vojnim ustanovama stvaraju i potrebe za preustrojem i uvođenjem novih pristupa u poučavanju i učenju časničkog i dočasničkog kadra. Navedeno je dovelo do razvoja novih teorijskih koncepata i okvira koji bi budućim časnicima i dočasnicima trebali omogućiti kvalitetno profesionalno vojno obrazovanje (Torgersen, 2008; Williams, 2008; Barrett 2009; Kozina 2013; Murray 2014; Silverstone 2016; Watkins, 2016;

Čurčija i Matika, 2018; Hristov, 2018; Jalili i Annen, 2019; Cunningham, 2020; Herceg i Kozina, 2022; Herceg i Kozina, 2024; Herceg i Krajačić, 2024).

Profesionalno se vojno obrazovanje definira kao „sustavno osmišljeno i organizirano poučavanje vojnih osoba, koje će poboljšati njihovo znanje i vještine, sposobnost, samostalnost i odgovornost te razviti njihove kompetencije za donošenje pravilnih odluka u različitim situacijama“ (Kozina, 2018, str. 126).

Nove tehnologije i suvremeni borbeni sustavi, kao i njihova uporaba u oružanim snagama, traže kompetentne pripadnike oružanih snaga koji mogu što svrsishodnije i učinkovitije iskoristiti tehnologije i suvremene borbene sustave. Samo kvalitetnim cjeloživotnim obrazovanjem časnika i dočasnika, koje se stječe na Hrvatskom vojnom učilištu „Dr. Franjo Tuđman“, a koje je ujedno i jedina visokoobrazovna vojna ustanova u Republici Hrvatskoj, može se odgovoriti današnjim izazovima, razvijajući kompetencije potrebne za njihov profesionalni razvoj. Shodno tome, Oružane snage Republike Hrvatske moraju kontinuirano ulagati u razvoj i školovanje vojnih osoba. Takve se kompetencije ne mogu steći „preko noći“ već samo kontinuiranim procesima učenja i vježbanja.

Kompetencije se (najčešće) dijele na generičke i specifične (Klapan i Herceg, 2013). Generičke kompetencije su kompetencije koje bi svaki pojedinac trebao posjedovati kako bi kvalitetno i odgovarajuće izvršavao aktivnost unutar pojedinog sektora, a specifične kompetencije su one koje su potrebne pojedincu kako bi mogao obavljati specifične aktivnosti (Buiscool, et al., 2010; Mašić, 2016). Kompetencije koje bi nastavnici u vojnom obrazovanju trebali posjedovati, kako bi kvalitetno ispunjavali svoje uloge u radu s polaznicima, razlikuju se od kompetencija koje su potrebne za rad u drugim obrazovnim sustavima.

Shodno nedostatku provedenih studija o kompetencijama nastavnika u sustavu vojnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj, provedeno je 2022. istraživanje na Hrvatskom vojnom učilištu „Dr. Franjo Tuđman“ putem intervjua. Intervjuirano je 30 ispitanika koji rade u sustavu vojnog obrazovanja i definirano devet kompetencija koje su potrebne za njihov kvalitetan rad (Herceg i Kozina, 2022). Godine 2024., putem mrežnog anketiranja (Nikolaš, 2024.), provedeno je istraživanje nad 67 ispitanika s ciljem ispitivanja stavova o potrebitosti devet definiranih kompetencija vojnih nastavnika te o potrebi za kreiranjem kompetencijskog profila vojnog nastavnika.

Vojni sustav obrazovanja specifičan je i shodno tome i zahtijeva razvijene i specifične kompetencije za rad u njemu. Trenutačno, na žalost, ne postoji zakonodavni okvir koji to propisuje. Kreiranje kompetencijskog profila vojnog nastavnika, temelj je razvoja kvalitetnoga vojnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj.

Profesionalno vojno obrazovanje

„Profesionalno vojno obrazovanje ima mnogo zajedničkih karakteristika s bilo kojim drugim oblikom obrazovanja, ali i neke važne posebnosti koje su karakteristične za vojne sustave“ (Herceg i Kozina, 2022, str. 29). Svrhovitost profesionalnoga vojnog obrazovanja treba definirati kroz sadašnje i buduće izazove, a osigurati ju možemo koristeći iskustva iz naučenih

lekcija¹ i uskladiti ih s vojnim potrebama i sposobnostima časnika i dočasnika kako bi mogli samostalno donositi odluke i preuzimati odgovornost (Committee on Armed Services, 2010).

Profesionalno vojno obrazovanje NATO je definirao kao: „(...) sustavnu provedbu poučavanja pojedinaca koja će poboljšati njihovo znanje i vještine te razviti kompetencije. To je razvojna aktivnost koja pojedincima omogućuje donošenje razumnog odgovora na nepredvidivu situaciju“ (Military Decision on MC 0458/3, 2014, str. 7). Shodno navedenom može se reći da je profesionalno vojno obrazovanje „...sustavno osmišljeno i organizirano poučavanje vojnih osoba, koje će poboljšati njihovo znanje i vještine, sposobnost, samostalnost i odgovornost te razviti njihove kompetencije za donošenje pravilnih odluka u različitim situacijama.“ (Kozina, 2018, str. 126).

Postoje dva osnovna tipa vojnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj, opće i specijalističko. Opće vojno obrazovanje uključuje kompetencije koje su nužne za svakog pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske, dok specijalističko vojno obrazovanje predstavlja onaj oblik obrazovanja koji je potreban isključivo vojnim osobama zbog rada na kompleksnim sustavima i u specifičnim uvjetima.

Vojno obrazovanje je u profesionalnom životu vojne osobe izuzetno bitna stavka jer predstavlja neprekidan proces pomoću kojeg se razvijaju kompetencije potrebne za kvalitetu njihova profesionalnog razvoja, a isto tako i kvalitetnoga društvenog života.

Kvalitetno vojno obrazovanje mogu provesti samo kvalitetni vojni nastavnici čiji je profesionalni razvoj isto tako izuzetno bitan, kako bi mogli biti osposobljeni i spremni preuzeti ulogu katalizatora učenja i facilitatora obrazovnog procesa.

Nastavnici u vojnom obrazovanju

Nastavnik u vojnom obrazovanju najvažnijih je faktor u procesu razvoja kvalitetnog procesa učenja i poučavanja. Temeljna zadaća vojnog nastavnika je osposobiti polaznika za napredovanje u okruženju koje zahtjeva brze, temeljne i trajne promjene koristeći dalekosežne izazove pred kojima se nalaze sustavi učenja i poučavanja. Shodno tome možemo reći da je profesija vojnog nastavnika iznimno važna u procesu razvoja obrazovanja te da se često nalazi pred promjenjivim zahtjevima koji iziskuju cjeloživotni razvoj novih kompetencija.

Kreiranje kompetencijskog profila omogućilo bi planiranje i organizaciju obrazovanja vojnih nastavnika u skladu s definiranim kompetencijama koje su potrebne za njihov rad. Isto tako bi upućivalo i na potrebe za kontinuiranim učenjem i praćenjem aktualnih trendova i promjena u struci. Na taj bi se način osigurali kvalitetniji individualni, ali i institucionalni rezultati i postignuća. Definirani bi kompetencijski profil omogućio planiranje i kreiranje programa obrazovanja vojnih nastavnika s definiranim kompetencijama potrebnima za rad, usklađenima s (novim) zahtjevima koje pred njih postavlja obrazovna zajednica i šire (društveno) okruženje.

Procesu provedbe kompetencijskog profila potrebno je pristupiti na način dokazivanja kompetencijskih ishoda iz šire perspektive, „koja bi uključivala različite oblike (mjerljivih)

¹ Poboljšana sposobnost koja nakon usvajanja rezultira pozitivnim promjenama u ponašanju, sposobnostima, navikama ili procesima. Informacije stvorene iz iskustva koje, kada se objave, mogu biti od koristi drugima (Ministarstvo obrane, 2010).

znanja, vještina, sposobnosti i ponašanja koji se ne bi isključivo temeljili na kvantitativnim pokazateljima kao mjerilu akademske uspješnosti“ (Herceg i Kozina, 2024, str. 53).

Kompetencijski profil vojnog nastavnika treba biti otvoren, fleksibilan i nehijerarhijski. Kompetencije u njemu, tj. znanja, vještine, sposobnosti i odgovornosti koje nastavnik u vojnom obrazovanju treba posjedovati na početku svoje karijere, treba kontinuirano i nastaviti graditi cjeloživotnim obrazovanjem.

Cjeloživotno profesionalno vojno obrazovanje treba postati uvjet za izbor i napredovanje nastavnika u vojnom obrazovanju. Upravo ono treba biti prepoznato kao strateški cilj vojnog obrazovanja na Hrvatskom vojnom učilištu „Dr. Franjo Tuđman“. Samo razvoj kvalitetnih institucionalnih strategija s naglaskom na potrebama razvoja kompetencija za poučavanje i učenje te napredovanje vojnih nastavnika može omogućiti razvoj kvalitete vojnog obrazovanja na Hrvatskom vojnom učilištu „Dr. Franjo Tuđman“.

Shodno navedenom, autori su ispitali i analizirali stavove vojnih nastavnika o kompetencijama potrebnima za rad s polaznicima, koje će ujedno biti i osnova za kreiranje kompetencijskog profila vojnog nastavnika. Navedeno će omogućiti razvoj kvalitete obrazovnog sustava na Hrvatskom vojnom učilištu „Dr. Franjo Tuđman“, definirajući jasne kriterije za zapošljavanje i napredovanje u nastavnoj vojnoj profesiji.

Metodološki okvir istraživanja

Opis predmeta istraživanja

Kvaliteta sustava vojnog obrazovanja ovisi o kvalitetnom vojnom nastavniku. Da bi vojni nastavnik bio kompetentan za rad s polaznicima u vojnom obrazovanju mora posjedovati kompetencije potrebne za kvalitetan rad.

Shodno pregledu stručne literature uočen je manjak istraživanja kompetencija vojnih nastavnika te je sukladno tome provedeno istraživanje o stavovima vojnih nastavnika na Hrvatskom vojnom učilištu „Dr. Franjo Tuđman“ o kompetencijama koje su potrebne za rad s polaznicima u vojnom obrazovanju te o potrebitosti kreiranja kompetencijskog profila vojnog nastavnika.

Cilj i zadaci istraživanja

Cilj istraživanja jest ispitati stavove vojnih nastavnika na Hrvatskom vojnom učilištu „Dr. Franjo Tuđman“ o kompetencijama koje su definirane kao potrebne za rad s polaznicima u vojnom obrazovanju² te o potrebi kreiranja kompetencijskog profila vojnog nastavnika.

Zadacima istraživanja utvrđuje se potreba za kompetencijama za rad s polaznicima u vojnom obrazovanju te za kreiranjem kompetencijskog profila vojnog nastavnika.

² Prilagođeno Herceg J., Kozina, A. (2024). Kompetencijski profil civilno-vojne profesije u Republici Hrvatskoj. *Policija i sigurnost* 33 (1), 42-55.

Hipoteze istraživanja

P1: Ispitati stavove vojnih nastavnika o kompetencijama koje su definirane kao potrebne za rad s polaznicima u vojnom obrazovanju

H1: Ispitanici će imati pozitivne stavove prema definiranim kompetencijama vojnih nastavnika

P2: Ispitati stavove vojnih nastavnika o potrebi kreiranja kompetencijskog profila vojnog nastavnika

H2: Ispitanici će imati pozitivne stavove o potrebi kreiranja kompetencijskog profila vojnog nastavnika.

Uzorak istraživanja

Za potrebe ovog istraživanja koristio se uzorak koji obuhvaća nastavnike zaposlene na Hrvatskom vojnom učilištu „Dr. Franjo Tuđman“. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 67 ispitanika.

Metodologija i postupak istraživanja

Predmetno istraživanje provedeno je metodom mrežne ankete koja je napravljena pomoću alata *Google Forms* u elektroničkom obliku u kojemu je proslijeđeno nastavnicima na Hrvatskom vojnom učilištu „Dr. Franjo Tuđman“. Za obradu podataka koristile su se metode kvantitativne analize.

Rezultati i interpretacija istraživanja

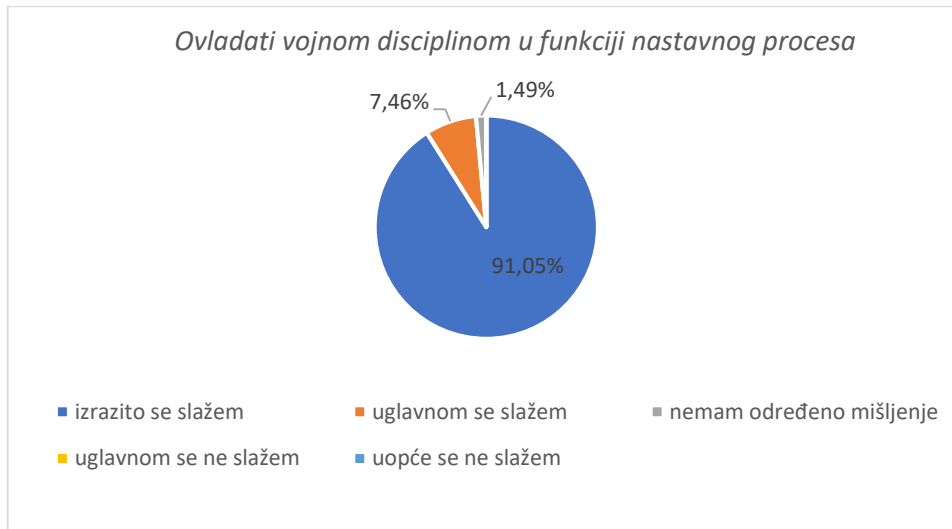
Anketno istraživanje u prvom dijelu sadržavalo je opća pitanja vezana uz dob, spol, stručnu spremu, godine radnog staža te naziv radnog mjesta. U istraživanju je sudjelovao 51 (76,12%) ispitanik te 16 ispitanica (23,88%). Najveći broj ispitanika, njih 55 (82,09%), nalazilo se u dobnoj granici između 50 i 60 godina, a najmanje, njih 7 (10,45%) u dobi od 27 do 37 godina.

U vojnom obrazovnom sustavu, od 15 do 25 godina, radi 61 ispitanik (91,05%), što je relevantno i za samo istraživanje.

Shodno anketnom istraživanju 67 ispitanika o devet kompetencija koje su definirane kao potrebne za rad s polaznicima u vojnom obrazovanju i potrebi za kreiranjem kompetencijskog profila vojnog nastavnika, u daljnjem testu prikazujemo rezultate.

Ovladati vojnom disciplinom u funkciji nastavnog procesa

Vojni nastavnik treba poznavati, kako tradicionalne, tako i suvremene koncepte i procese. Isto tako treba poznavati i pripadajuću terminologiju shodno području određene znanstvene discipline kao i načela akademskog pisma. Vojni nastavnik treba primijeniti interdisciplinarnost u procesu nastave te kritički i istraživački pristupiti nastavnom procesu motivirajući polaznike na daljnja istraživanja u sklopu programa. Na taj će se način moći kontinuirano usavršavati te profesionalno razvijati uz primjenu metodologije pri istraživanju problema svog stručnog ili znanstvenog područja.

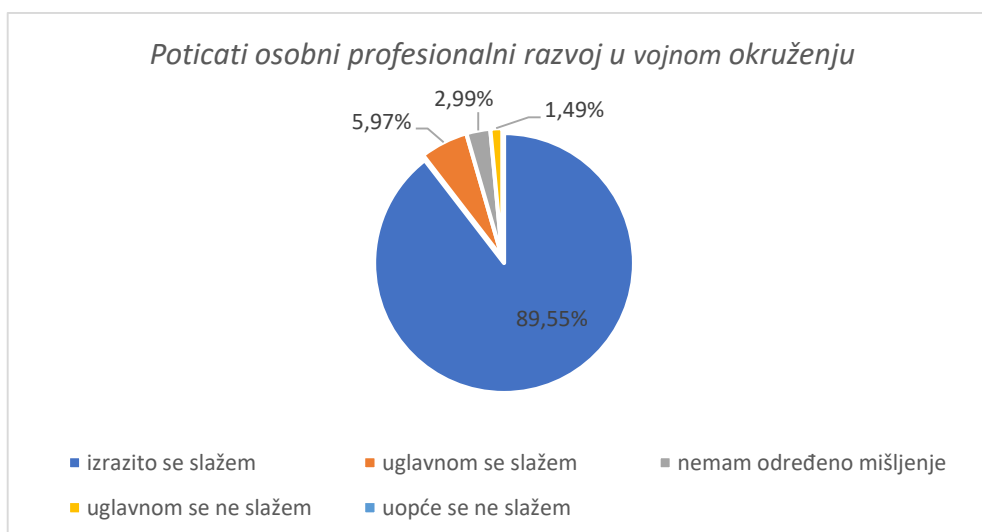

Grafikon 1. Stavovi ispitanika o potrebitosti kompetencije *Ovladati vojnom disciplinom u funkciji nastavnog procesa*

Iz Grafikona 1 je vidljivo da se 61 ispitanik (91,05%) *izrazito slaže* s tvrdnjom da je vojnom nastavniku potrebna kompetencija *Ovladati vojnom disciplinom u funkciji nastavnog procesa*. Isto je tako vidljivo i da se 5 ispitanika (7,46%) *uglavnom slažu* s navedenom tvrdnjom, dok 1 ispitanik (1,49%) *nema određeno mišljenje*. Niti jedan ispitanik nije se izjasnio da se *uglavnom ne slaže* ili se *uopće ne slaže* s navedenom tvrdnjom.

Poticati osobni profesionalni razvoj u vojnom okruženju

Izuzetno je važno da vojni nastavnik razumije kompleksnost svoje profesije te njezine temeljne djelatnosti, a to su nastavni proces, istraživački rad i doprinos zajednici i društvu. Da bi vojni nastavnik mogao unaprjeđivati nastavne prakse i na taj način razvijati kompetencije treba poznavati teoriju te provoditi istraživanja. Važno je i da poznaje tehnike samovrednovanja te suradničkog vrednovanja.

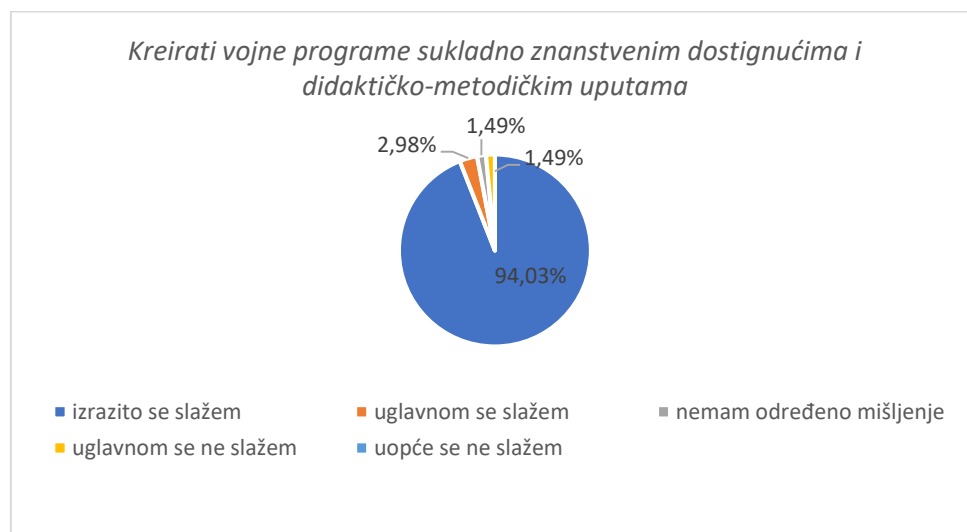

Grafikon 2. Stavovi ispitanika o potrebitosti kompetencije *Poticati osobni profesionalni razvoj u vojnom okruženju*

Iz Grafikona 2 je vidljivo da se 60 ispitanika (89,55%) *izrazito slažu* s tvrdnjom da je vojnom nastavniku u radu s polaznicima u vojnom obrazovanju potreba kompetencije *Poticati osobni profesionalni razvoj u vojnom okružju*. Isto je tako vidljivo i da se 4 ispitanika (5,97%) *uglavnom slažu*, a 2 ispitanika (2,99%) *nema određeno mišljenje*, dok se 1 ispitanik (1,49%) *uglavnom ne slaže* s tvrdnjom da vojni nastavnici moraju imati razvijenu navedenu kompetenciju. Nitko se od ispitanika *uopće ne slaže* s tvrdnjom da vojni nastavnici trebaju imati razvijenu navedenu kompetenciju.

Kreirati vojne programe sukladno znanstvenim dostignućima i didaktičko-metodičkim uputama

Planiranje, razvoj i implementacija vojnih programa, temelji se na kurikularnom pristupu. Važno je da vojni nastavnik može, na temelju teorijskih spoznaja, odabrati pristup u razvoju programa te aktivno sudjelovati u njegovom planiranju i razvoju. Kurikulum treba definirati ishode učenja, odrediti opterećenje polaznika te definirati načine poučavanja i vrednovanja ishoda učenja. Vojni nastavnik je odgovoran za kontinuirano unaprjeđenje programa te njegove vertikalne i horizontalne prohodnosti.

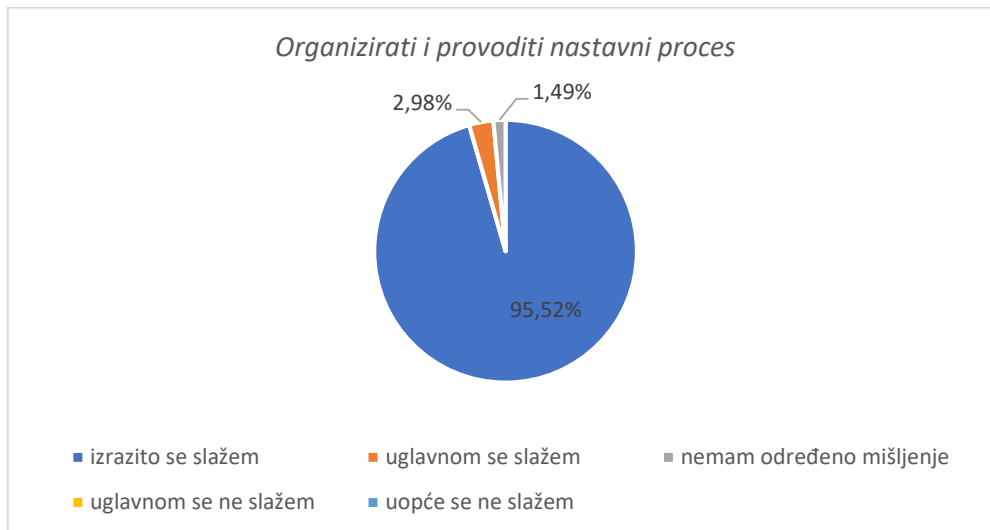
Grafikon 3. Stavovi ispitanika o potrebitosti kompetencije *Kreirati vojne programe sukladno znanstvenim dostignućima i didaktičko-metodičkim uputama*

Iz Grafikona 3 je vidljivo da 63 ispitanika (94,03%) *izrazito slažu* s tvrdnjom da vojni nastavnik mora imati razvijenu kompetenciju *Kreirati vojne programe sukladno znanstvenim dostignućima i didaktičko-metodičkim uputama* kako bi kvalitetno mogao obavljati svoje zadaće. Isto je tako vidljivo i da se 2 ispitanika (2,99%) *uglavnom slažu* s navedenom tvrdnjom dok 1 ispitanik (1,49%) *nema određeno mišljenje*. *Uglavnom se ne slaže* s tvrdnjom 1 ispitanik (1,49%) dok se niti jedan ispitanik *uglavnom ne slaže* s navedenom tvrdnjom.

Organizirati i provoditi nastavi proces

Nastavni proces se u sustavu vojnog obrazovanja temelji na strategijama aktivnog učenja i poučavanja. Takve strategije polaznicima će omogućiti ostvarivanje planiranih ishoda učenja i

stimulirati ih da preuzmu aktivnosti za vlastito učenje. Kvaliteta vojnog obrazovanja dinamična je kategorija podložna stalnom unapređenju svih procesa i njihovih ishoda. Vojni nastavnici trebaju biti osposobljeni za planiranje, programiranje i provođenje nastavnog procesa te za primjenjivanje suvremenih načina poučavanja, organiziranja i izvođenja nastave. Isto tako trebaju biti osposobljeni i za primjenu različitih nastavnih strategija, metoda i oblika rada shodno kompetencijama, interesima i potrebama polaznika.

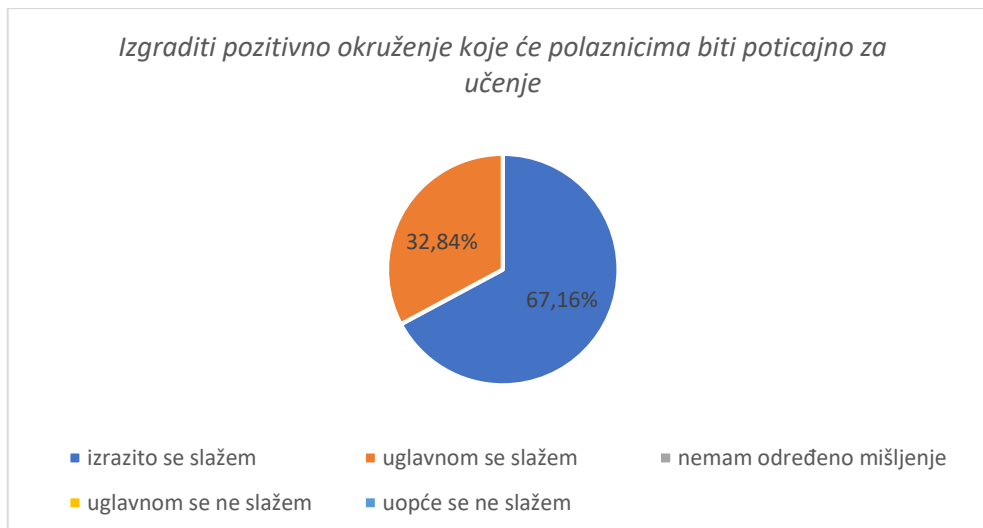
Grafikon 4. Stavovi ispitanika o potrebitosti kompetencije *Organizirati i provoditi nastavni proces*

Iz Grafikona 4 je vidljivo da se 64 ispitanika (95,52%) *izrazito slažu* s tvrdnjom da vojni nastavnik mora imati razvijenu kompetenciju *Organizirati i provoditi nastavni proces* kako bi kvalitetno mogao obavljati svoje zadaće. Isto je tako vidljivo i da se 2 ispitanika (2,99%) *uglavnom slažu* s potrebom za navedenom kompetencijom, dok 1 ispitanik (1,49%) *nema određeno mišljenje*. Niti jedan ispitanik nije se izjasnio da se *uglavnom ne slaže* ili se *uopće ne slaže* s navedenom tvrdnjom.

Izgraditi pozitivno okruženje koje će polaznicima biti poticajno za učenje

Vojni nastavnici nastavne sadržaje trebaju učiniti razumljivima i jasnima te izazovnim polaznicima, primjenjujući znanja shodno individualnim razlikama u kreiranju okruženja za učenje, koje pridonosi polaznikovu osjećaju sigurnosti i uvažnosti uz razvoj profesionalnog identiteta.

Stvaranje uvjeta za kvalitetno učenje polaznika od izuzetne je važnosti jer ujedno predstavlja i cilj poučavanja u programima.

Grafikon 5. Stavovi ispitanika o potrebitosti kompetencije *Izgraditi pozitivno okruženje koje će polaznicima biti poticajno za učenje*

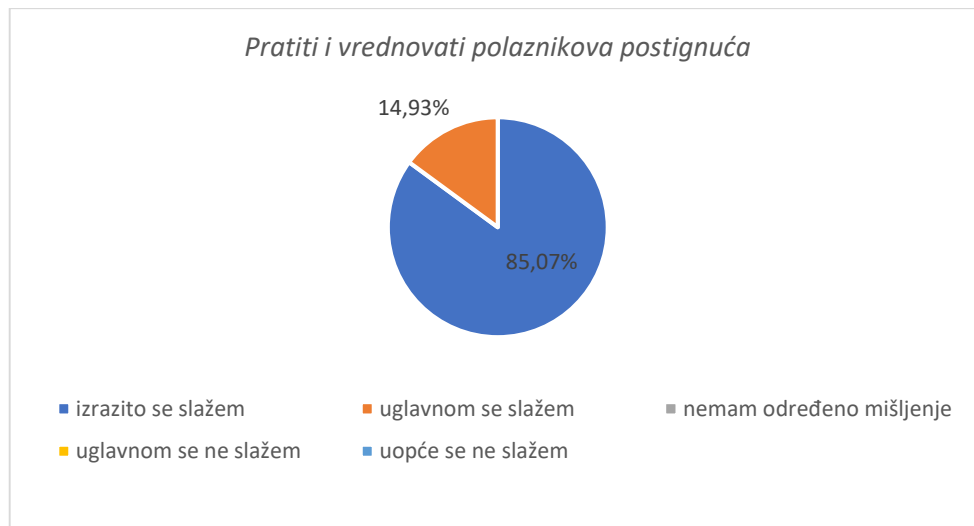
Iz Grafikona 5 je vidljivo da se 45 ispitanika (67,16%) *izrazito slažu* s tvrdnjom da je kompetencija *Izgraditi pozitivno okruženje koje će polaznicima biti poticajno za učenje* potrebna za kvalitetan rad vojnog nastavnika, dok se 22 ispitanika (32,84%) *uglavnom slažu* s tom tvrdnjom. Niti jedan ispitanik se nije izjasnio da *nema određeno mišljenje*, niti se *uglavnom* ili *uopće ne slaže* da je navedena kompetencija potrebna vojnim nastavnicima za rad s polaznicima u vojnom obrazovanju.

Pratiti i vrednovati polaznikova postignuća

Vrednovanje je izuzetno važan element u osiguranju kvalitete u procesu nastave vojnog obrazovanja. Temelji se na cjelovitom pristupu praćenja i poticanja svakog polaznika, a kontinuirano se provodi u nastavnom procesu uz primjenu različitih pristupa i metoda.

Kvalitetno planiran proces vrednovanja i jasno određeni kriteriji usmjeravaju proces vrednovanja pomažući na taj način u njegovom razumijevanju.

Polaznike se unaprijed treba upoznati s ciljem vrednovanja te metodama i pristupima koji će se koristiti tijekom samog procesa te vremenom provođenja i kriterijima vrednovanja za svaku aktivnost kojom će se provjeravati ostvarenost očekivanih ishoda učenja. Proces vrednovanja treba rezultirati točnim, jasnim i pravodobnim informacijama, koje će pomagati polaznicima u daljnjem učenju i motivirati ih za rad, a vojnim nastavnicima, proces vrednovanja, treba omogućiti kvalitetno planiranje nastavnog procesa.

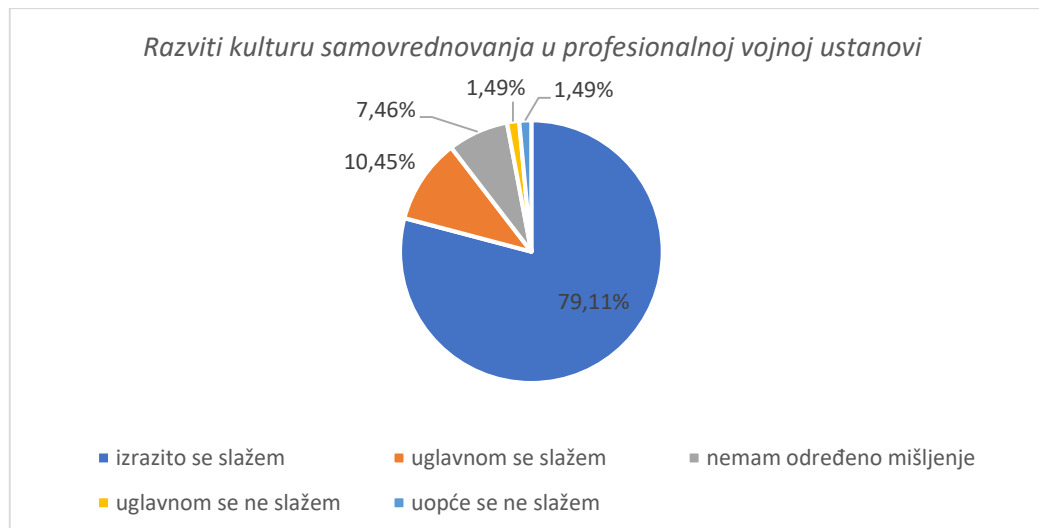
Grafikon 6. Stavovi ispitanika o potrebitosti kompetencije *Pratiti i vrednovati polaznikova postignuća*

Iz Grafikona 6 je vidljivo da se 57 ispitanika (85,07%) *izrazito slažu* s tvrdnjom da je kompetencija *Pratiti i vrednovati polaznikova postignuća* potrebna za kvalitetan rad vojnih nastavnika, dok se 10 ispitanika (14,93%) *uglavnom slažu* s tom tvrdnjom. Niti jedan ispitanik se nije izjasnio da *nema određeno mišljenje*, kao niti da se *uglavnom ne slaže* ili *uopće ne slaže* s potrebitošću navedene kompetencije.

Razviti kulturu samovrednovanja u profesionalnoj vojnoj ustanovi

Shodno tome što je samovrednovanje proces učenja o sebi, iznimno je bitno razviti kulturu samovrednovanja u profesionalnoj vojnoj ustanovi. Pomoću njega uočavamo vlastite prednosti, nedostatke i razvojne mogućnosti, a pomaže i pri određivanju prednosti, nedostataka, ali i razvojnih mogućnosti. Isto tako pomaže i pri određivanju razvojnih prioriteta, svrhovitog planiranja i ostvarenja postavljenih ciljeva. Premda se procesom samovrednovanja uspješno podiže razina odgovornosti za vlastiti rad, ono ne smije biti cilj za sebe već rezultirati ostvarivim razvojnim planovima koji su utemeljeni na prepoznavanju prioriteta i poželjnih ciljeva.

U obrazovanju je samovrednovanje temeljna komponenta kulture kvalitete obrazovne ustanove. Ono olakšava proces vanjskog vrednovanja, a ujedno i potiče proces unaprjeđenja i osiguranja kvalitete unutar profesionalne vojne ustanove.

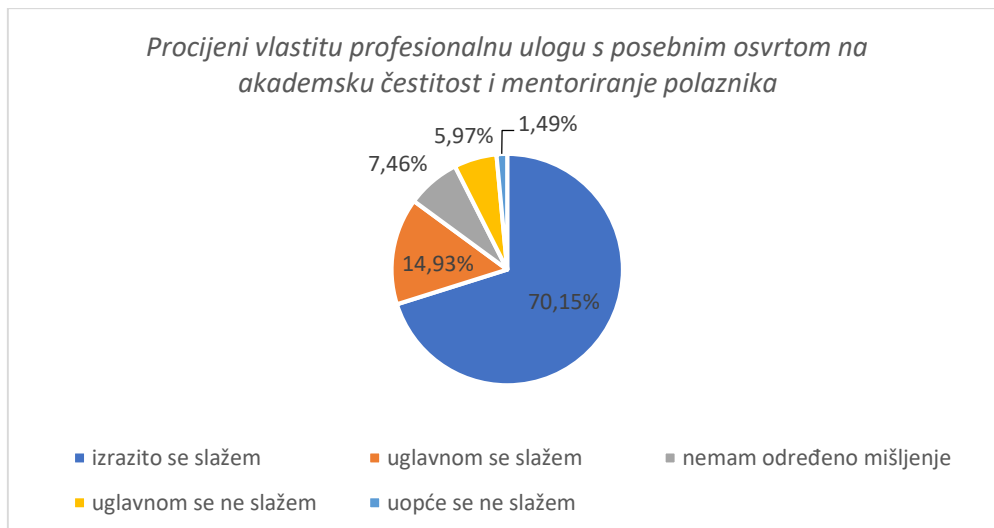
Grafikon 7. Stavovi ispitanika o potrebitosti kompetencije *Razviti kulturu samovrednovanja u profesionalnoj vojnoj ustanovi*

Iz Grafikona 7 je vidljivo da se 53 ispitanika (79,11%) *izrazito slažu* s tvrdnjom da je kompetencija *Razviti kulturu samovrednovanja u profesionalnoj vojnoj ustanovi* potrebna za kvalitetan rad vojnih nastavnika, dok se 7 ispitanika (10,45%) *uglavnom slažu* s tom tvrdnjom. *Nema određeno mišljenje* 5 ispitanika (7,46%), dok se 1 ispitanik (1,49%) *uglavnom ne slaže*, a 1 ispitanik (1,49%) *uopće ne slaže* s tvrdnjom da je navedena kompetencija potrebna vojnim nastavnicima.

Procijeniti vlastitu profesionalnu ulogu s posebnim osvrtom na akademsku čestitost i mentoriranje polaznika

Mentorske dužnosti su, osim obrazovne produkcije, i održavanje kvalitetne razine komunikacije, usklađivanje uz jasno postavljanje očekivanja i ciljeva, poticanje samostalnosti uz promicanje karijere i profesionalni razvoj, psihosocijalna podrška, poticanje na razvoj samostalnog istraživanja te obrazovanje za akademsku čestitost.

Proces mentoriranja pretpostavlja uspostavljanje poticajnog i uvažavajućeg odnosa između vojnog nastavnika i polaznika u kojemu vojni nastavnik pruža vodstvo i potporu polazniku u zadatku koji je predmet mentorskog procesa. Mentor treba razumjeti obilježja svoje uloge, kao i načela i zadatke mentoriranja te faze i potencijalne prepreke. Izuzetno je važno da mentor ima razvijene komunikacijske i socijalne vještine, kao i vještine samorefleksije te da pokazuje empatičnost i interes za razvoj polaznika u profesionalnom smislu.

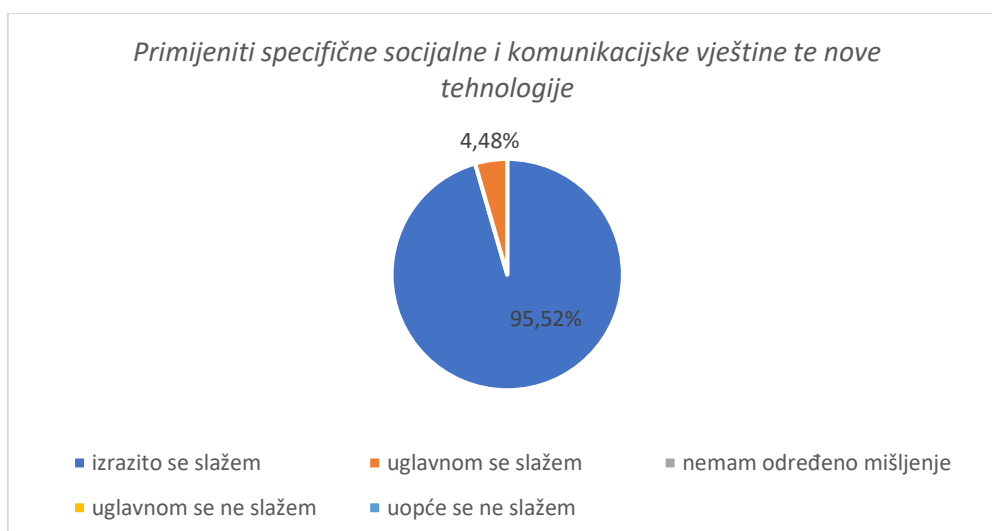

Grafikon 8. Stavovi ispitanika o potrebitosti kompetencije Procijeniti vlastitu profesionalnu ulogu s posebnim osvrtom na akademsku čestitost i mentoriranje polaznika

Iz Grafikona 8 je vidljivo da se 47 ispitanika (70,15%) *izrazito slažu* s tvrdnjom da je kompetencija *Procijeniti vlastitu profesionalnu ulogu s posebnim osvrtom na akademsku čestitost i mentoriranje polaznika* potrebna za kvalitetan rad vojnih nastavnika, dok se 10 ispitanika (14,93%) *uglavnom slažu* s tom tvrdnjom. Nema određeno mišljenje 5 ispitanika (7,46%), dok se 4 ispitanika (5,97%) *uglavnom ne slažu*, a 1 ispitanik (1,49%) *uopće ne slaže* s tvrdnjom da je navedena kompetencija potrebna vojnim nastavnicima za rad s polaznicima u vojnom obrazovanju.

Primijeniti specifične socijalne i komunikacijske vještine te nove tehnologije

Rasprave o novim znanjima i vještinama čiji je razvoj izuzetno bitan zbog razvoja tehnologije i zahtjeva polaznika pred vojne nastavnike postavlja zahtjev za kontinuiranim usavršavanjem postojećih te razvojem novih kompetencija vojne profesije. Treba istaknuti potrebu za stalim ulaganjem u razvoj komunikacijskih i prezentacijskih vještina edukatora i to u kontekstu sposobnosti javnog prezentiranja, razvoja komunikacijskih vještina, korištenja informacijske tehnologije, služenja resursima za e-učenje te neometane komunikacije na materinskom i najmanje jednom stranom jeziku. Treba naglasiti i važnost socijalne dimenzije u obrazovanju u kontekstu čega se pred vojne nastavnike postavljaju zahtjevi za razvijanjem posebnih kompetencija.

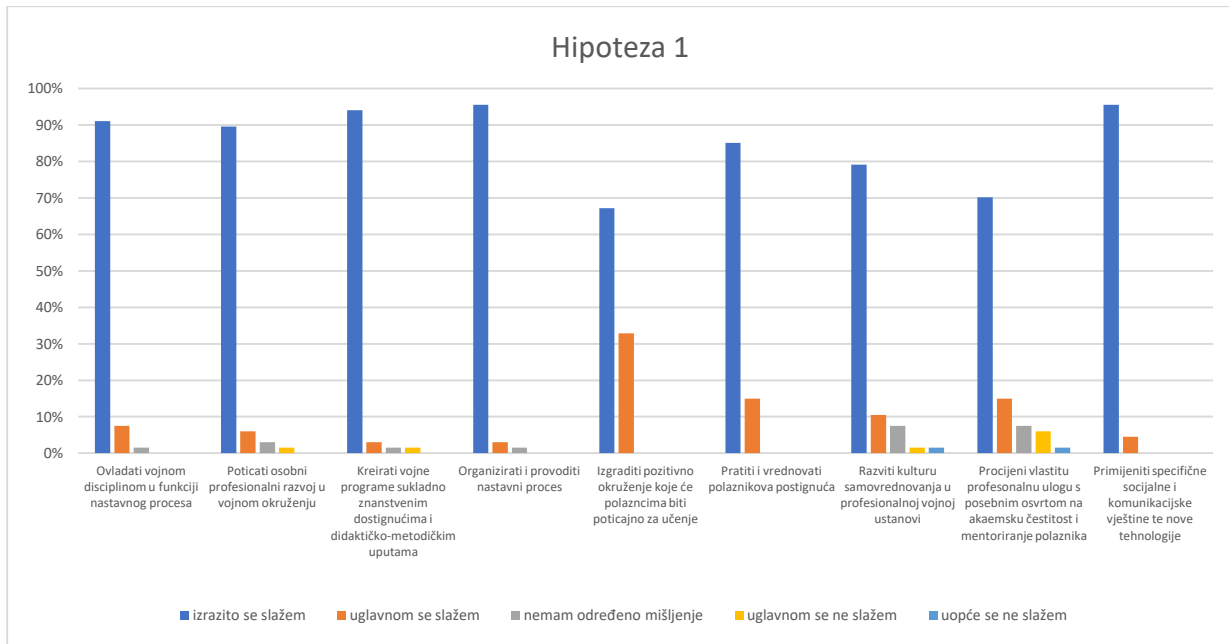
Grafikon 9. Stavovi ispitanika o potrebitosti kompetencije *Primijeniti specifične socijalne i komunikacijske vještine te nove tehnologije*

Iz Grafikona 9 je vidljivo da se 64 ispitanika (95,52%) *izrazito slažu* s tvrdnjom da je kompetencija *Primijeniti specifične socijalne i komunikacijske vještine te nove tehnologije* potrebna za kvalitetan rad vojnih nastavnika, dok se 3 ispitanika (4,48%) *uglavnom slažu* s tom tvrdnjom. Niti jedan ispitanik se nije izjasnio da *nema određeno mišljenje*, da se *uglavnom ne slaže* niti *uopće ne slaže* da je navedena kompetencija potrebna vojnim nastavnicima za rad s polaznicima u vojnom obrazovanju.

Posljednje pitanje u anketi odnosilo se na ispitivanje potrebe za kreiranjem kompetencijskog profila za vojne nastavnike. Rezultati su pokazali da se 64 ispitanika (95,52%) *izrazito slažu* s potrebom za kreiranjem kompetencijskog profila nastavnika, 2 ispitanika (2,99%) *uglavnom slažu*, dok 1 ispitanik (1,49%) *nema određeno mišljenje*. Niti jedan ispitanik se nije izjasnio da se *uglavnom ne slaže* niti *uopće ne slaže* s navedenom tvrdnjom.

Rasprava o rezultatima istraživanja

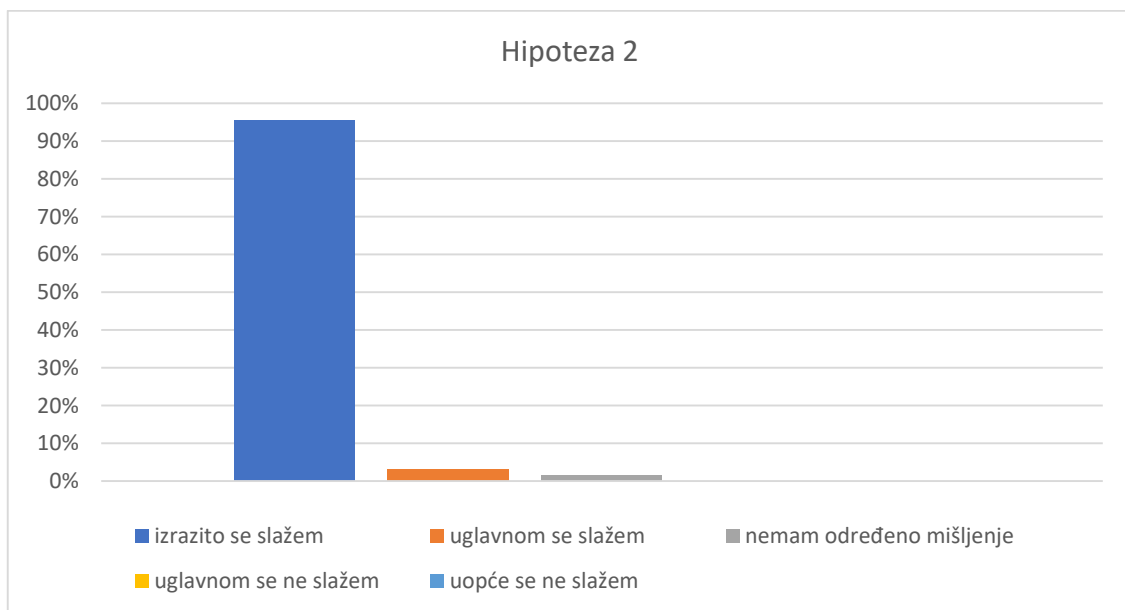
Nakon detaljne analize anketnih odgovora ispitanika, potrebno je potvrditi ili opovrgnuti postavljene hipoteze rada. Prva hipoteza istraživanja koja će se potvrditi ili odbaciti glasi: *Ispitanici će imati pozitivne stavove prema definiranim kompetencijama vojnih nastavnika*. Pristupilo se analizi zatvorenog tipa pitanja te je napravljena suma odgovora prema rasponu slaganja s navedenom tvrdnjom. Rezultat analize prikazan je Grafikonom 10.

Grafikon 10. Pozitivni stavovi ispitanika prema definiranim kompetencijama vojnih nastavnika

Grafikon 10 zorno prikazuje visoki postotak slaganja ispitanika s potrebom za definiranim kompetencijama vojnih nastavnika. Shodno tome potvrđena je hipoteza: *Ispitanici će imati pozitivne stavove prema definiranim kompetencijama vojnih nastavnika.*

Druga hipoteza koju treba potvrditi ili odbaciti glasi: *Ispitanici će imati pozitivne stavove o potrebi kreiranja kompetencijskog profila vojnog nastavnika.* Za potvrdu ove hipoteze bilo je potrebno pristupiti analizi rezultata. Pristupilo se analizi zatvorenog tipa pitanja te je napravljena suma odgovora prema rasponu slaganja s navedenom tvrdnjom.

Grafikon 11. Pozitivni stavovi prema potrebi za kreiranjem kompetencijskog profila vojnog nastavnika

Grafikon 11 zorno prikazuje visoki postotak slaganja ispitanika s potrebom za kreiranjem kompetencijskog profila vojnih nastavnika. Shodno tome potvrđena je hipoteza: *Ispitanici će imati pozitivne stavove o potrebi kreiranja kompetencijskog profila vojnog nastavnika.*

Rezultati istraživanja, uz dvije potvrđene hipoteze, pokazali su potrebu za implementacijom definiranih kompetencija vojnih nastavnika te kreiranjem kompetencijskog profila vojnog nastavnika.

Zaključak

Vojni nastavnik je najvažniji faktor u razvoju kvalitetnog procesa učenja i poučavanja. Njegova je temeljna zadaća osposobiti polaznika za napredovanje u okruženju koje zahtjeva brze, temeljne i trajne promjene koje se nalaze pred vojnim obrazovnim sustavom. Vojni nastavnik, čija je profesija iznimno važna u procesu razvoja obrazovanja, često se nalazi pred promjenjivim zahtjevima koji traže kontinuirani razvoj novih kompetencija. Shodno navedenom od iznimne je važnosti i kreiranje kompetencijskog profila koji bi omogućio planiranje i organizaciju obrazovanja vojnih nastavnika u skladu s kompetencijama koje su potrebne za njihov rad.

Empirijski dio rada opisuje anketno istraživanje koje je provedeno na Hrvatskom vojnom učilištu „Dr. Franjo Tuđman“. U istraživanju je sudjelovalo 67 ispitanika. Istraživanje je potvrdilo potrebu za implementacijom definiranih kompetencija vojnih nastavnika u vojni obrazovni sustav te shodno tome i kreiranje kompetencijskog profila vojnog nastavnika. Kvalitetan kompetencijski profil vojnog nastavnika omogućit će i planiranje i predlaganje programa obrazovanja vojnih nastavnika s potrebnim kompetencijama i zahtjevima koji se pred njih postavljaju u vojnom obrazovnoj zajednici i društvenom okruženju.

Vojni sustav obrazovanja specifičan je i shodno tome i zahtijeva razvijene i specifične kompetencije za rad u njemu. Trenutno, na žalost, ne postoji zakonodavni okvir koji to propisuje. Kreiranje kompetencijskog profila vojnog nastavnika temelj je razvoja kvalitetnoga vojnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj.

Literatura

- Barrett, J. (2009). Modern developments in defence education. *Connections*, 8 (2), 1-5.
- Buiskool, B. J.; Broek, S.; van Lakerveld, J.; Zarifis, G. K.; Osborne, M. (2010). *Key competences for adult learning professionals: Contribution to the development of a reference framework of key competences for adult learning professionals*. Zoetermeer: Research voor Beleid.
- Campion, M. A., Fink, A. A., Ruggeberg, B. J., Carr, L., Phillips, G. M., Odman, R. B. (2011). Doing competencies well: Best practices in competency modeling. *Personnel Psychology*, 64 (1), 225-262.
- Committee on Armed Services (2010). *Another Crossroads? Professional Military Education Two Decades After The Goldwater-Nichols Act and The Skelton Panel*. U. S. House of Representatives, Subcommittee on Oversight & Investigations.
- Cunningham, G. K. (2020). Designing Effective Military Strategies under Uncertainty. The US Army War College Quarterly. *Parameters*, 50 (2), 51-59.

- Čurčija, S., Matika, D. (2018). Transformation of Military Education System in Croatia. *Annals of Disaster Risk Sciences*, 1 (2), 117-127.
- Herceg, J., Kozina, A. (2022). Osiguranje kvalitete u profesionalnom vojnom obrazovanju. U: Žiljak, T., Rajić, V., Koludrović, M., Kušić, S. Krešić Klaucke, I. (ur.). *Post-krizno obrazovanje odraslih*. Zagreb: Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, 27-35.
- Herceg, J., Kozina, A. (2024). Kompetencijski profil civilno-vojne profesije u Republici Hrvatskoj. *Policija i sigurnost*, 33 (1), 42-55.
- Herceg, J., Krajačić, E. (2024). Uloga vojne obuke u profesionalnom vojnom obrazovanju. *Andragoški glasnik*, 26 (42), 44-69.
- Hristov, N. (2018). Nato Resilience, Deter and Profesional Military Education. *International E-Journal of Advances in Education*, 4 (10), 72-76.
- Jalili, D., Annen, H. (2019). *Professional Military Education*. Bern, Switzerland: Peter Lang.
- Klapan, A., Herceg, J. (2013). Jezično-komunikacijska kompetencija nastavnika, kao ključna kompetencija u provedbi programa obrazovanja odraslih. U: Matijević, M.; Žiljak, T. (ur.). *Ključne kompetencije u obrazovanju odraslih*. Zagreb: Hrvatsko andragoško društvo, 73-82.
- Kozina, A. (2018). Profesionalno vojno obrazovanje: izazovi za Oružane snage Republike Hrvatske. *Strategos*, 2 (1), 119-136.
- Kozina, A. (2013). Hrvatsko vojno učilište: ustroj i uloga. *Anali za povijest odgoja*, 12, 129-141.
- Mašić, M. (2016). Andragoške kompetencije nastavnika u europskom obrazovnom prostoru, *Napredak*, 15, 7(3), 379-397.
- Ministarstvo obrane Republike Hrvatske (2010). *Doktrina oružanih snaga Republike Hrvatske ZDP-1*. Zagreb: HVU „Petar Zrinski“.
- Murray, N. (2014). The Roal of Professional Military Education in Mission Command, *Joint Force Quarterly* 72; 10-13.
- NATO (2014). *Military Decision on MC 0458/3 (NATO Education, Training, Exercises and Evaluation (ETEE) Policy)*. Brussels: NATO HQ.
- Nikolaš, D. (2024). *Anketa o standardu zanimanja – nastavnik u vojnom obrazovanju*. Ministarstvo obrane Republike Hrvatske: Hrvatsko vojno učilište „Dr. Franjo Tuđman“.
- Silverstone, Scott A. (2016). Introduction: Developing Strategic-Minded Junior Officers. *Internacional Relations in Professional Military Education, Infinity Journal*, Special Edition, 6-8 Preuzeto s: <https://www.militarystrategymagazine.com/special-editions/international-relations-in-professional-military-education/>
- Torgersen, G. (2008). The Idea of a Military Pedagogical Doctrine. U: Kvernbekk, H. Simpson, M. A. Peters (Ur.), *Military Pedagogies and Why They Matter*. Rotterdam, The Netherlands: Sense Publishers, 43-63.
- Watkins, Brian T. (2016). *Are We To Dumb to Execute Our Own Doctrine: An Analysis if Professional Military Education, Talent Managment and Their Ability to Meet the Intent of the Capstone Concept for Join Operations*. Joint Forces Staff College, Norfolk United States. Preuzeto s: <https://apps.dtic.mil/sti/citations/AD1017797>
- Williams, J. A. (2008). The military and society beyond the postmodern era. *Orbis*, 52 (2), 199-216.

PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF MILITARY TEACHERS AT THE CROATIAN MILITARY ACADEMY “DR. FRANJO TUĐMAN”

Command Sergeant Major Denis Nikolaš, Master Instructor¹ and Captain Ivan Barić, MA, EdS, CAPS²

¹ Croatian Military Academy “Dr. Franjo Tuđman”
dnikolas@net.hr

² Croatian Military Academy “Dr. Franjo Tuđman”
ivbaric@gmail.com

Abstract

Military teachers, during their careers, take on multiple professional roles that require a wide range of both generic and specific competencies. Due to the lack of studies conducted on teacher competencies in the military education system in the Republic of Croatia, a study was conducted in 2022 at the Croatian Military Academy “Dr. Franjo Tuđman” with the aim of examining the needs for generic and specific competencies of military teachers in the military education system in the Republic of Croatia. 30 respondents participated in the study, and data were collected through interviews. Nine teacher competencies required for work in military education were defined. In 2024, in accordance with the defined competencies, a study was conducted in which 67 respondents participated, and data were collected through an online survey. The study confirmed the need for defined competencies and will serve to create a competency profile of a military teacher at the Croatian Military Academy “Dr. Franjo Tuđman”.

Keywords: *military teachers; competencies; competency profile of military teachers; quality of military education.*